

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUDUĞUNU ANLAMA BECERİLERİNİN ÖLÇÜLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Ömer Çiftçi
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Fahri Temizyürek
Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmada, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin, Türkçe Öğretimi Programı'ndaki okuduğunu anlamaya ilgili kazanımlara toplu olarak, sosyoekonomik durumlarına ve cinsiyetlerine göre ulaşma düzeylerine bakılmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerini ölçmek için öğretim programında yer alan okuduğunu anlamaya ilgili kazanımlar 43'ten 34'e indirilmiş ve her kazanımın ölçülmesi için dörder soru hazırlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları neticesinde kazanımlara ait soru sayısı üçe düşürülmüş ölçek 102 soruyla sınırlandırılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, sosyoekonomik düzeyde başarı sıralaması üst sosyoekonomik, orta sosyoekonomik ve alt sosyoekonomik düzey şeklinde tezahür etmiştir.

Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, kazanımlar, öğretim programı

MEASUREMENT UNDERSTANDING OF READING SKILLS IN 5TH CLASSES OF PRIMARY SCHOOLS

Abstract

In this research, The fifth class students of primary school was observed to reach acquired levels according to their socio-economic levels and sexes of exemplified students and understanding of reading in Turkish curriculum.

In the research, acquisitions were reduced from 43 to 34 for understanding of reading which take place in the curriculum to measure their level of acquired students and four questions were prepared to measure every acquisition. In the results of studies of reliability and validity measurement the questions were reduced to three and limited by 102 questions.

According to the data from the results of the reach, the grading level of socio-economic groups became evident by upper socio-economic, middle socio-economic and lower socio-economic.

To the determination done according to sex, it was found that schoolgirls were more successful than schoolboys.

Key Words: Reading, understanding, acquisitions, öğretim programı

GİRİŞ

İnsanlar daima öğrenme, bilgi edinme ve edindikleri bilgileri arttırma gayreti içerisindeyler. Okuma, insanların bu gayretlerinin gerçekleşmesinde en önemli araçlardan biridir.

Okuma: yazılı (yazar) ve yazısız kaynaklar, okuyucu ve çevresel unsurların etkileşimi sonucu oluşan anlam kurma süreci olarak tanımlanmaktadır (Akyol, 2001: 14).

Coşkun'a (2002a) göre ise okuma: görme, algılama, dikkat, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümleme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği; insanın kendisini, çevresini ve dünyayı tanımak için bilgi ve kültür kazanmasında ve eleştirel bilince ulaşmasında rol oynayan çok önemli bir eğitim aracı ve dil becerisidir.

Okuma, bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramak (Göğüş, 1978, s.60); yazılı dili anlamlı bir şekilde yorumlamak (Harris ve Sipay, 1990, s.10); yazılı veya basılı işaretleri, belli kurallara uyararak seslendirmek (Razon, 1982, s.19); basılı bir sayfadaki yazıdan düşünceyi anlamak yahut bir sayfadan anlam çıkarmak (Binbaşıoğlu, 1993, s.15); bir yazının harflerini, sözcüklerini tanıma ve anlamlarını kavramaktır (Tazebay, 1995, s.3).

Demirel'e (2000, s.59) göre ise okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir.

Okuma, yazılı metinlerde verilmek istenen mesajı, duygu ve düşünceleri anlamaktır. Bir metin anlaşılacak için okunur. Okuma neticesinde mutlaka anlama gerçekleşmelidir. Eğer çözümleme ve anlama gerçekleşmemişse okuma amacına ulaşmamış demektir.

“Okullardaki bütün derslerin okumayı gerektirdiği düşünülürse, doğru ve tam olarak okuyamayan bir öğrencinin, derslerinde başarılı olması da beklenemez. Okumaya büyük ölçüde bağlı süreçlerde, okuduğunu anlama gücü, sonucu belirleyen tek etken durumuna bile gelebilmektedir” (Özçelik, 1987: 102).

“Okuduğunu anlama, sadece okunan metindeki bilinmeyen kelimelerin anlamlarını kavramak değildir. Anlamak, metni bir bütün hâlinde kavramak demektir. Kavramanın belirtisi ise metni değerlendirebilmek, ondaki bilgiyi kendine mal edebilmek ve onu yorumlayabilmektir. Yorum ise metnin ruhunda herhangi bir değişikliğe meydan vermeden metni farklı bakış açılarıyla yeniden ele almak, metnin özüne uygun çıkarımlarda bulunmaktır” (Çiftçi, 2007: 2).

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi

Okuma eğitiminin erken yaşlarda başlatılması ve üzerinde ciddiyetle durulmasının, öğrencilerin algılama yeteneklerinin gelişiminde büyük bir etkisi vardır.

Okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmak, okumayı bir beceri hâline getirmek okulun birinci ve en temel görevidir. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığını kazanmaları özellikle ilköğretim düzeyinde gerçekleşmektedir. İlköğretim düzeyinde öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek yoluyla onların düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, ön bilgileriyle okudukları arasında ilişkiler kuran ve yeni anlamlara ulaşan okuyucular olmaları amaçlanmaktadır.

Öğrencinin, okuduğunu anlayabilmesi için metinde geçen bilinmeyen kelimeleri anlaması, cümleler ve paragraflar arasındaki bütünlüğü hissetmesi ve kavraması şarttır. Okuma, yazılanı anlamaktır. Anlama için, öğrenciye, bilişsel becerilerin kazandırılması gerekir. Bu becerilerden bir veya birkaçını kazanamamış bir öğrenci, okuduğunu anlayamaz. Okuduğunu anlayamayan öğrenci, okul hayatında asla başarılı olamaz. İlköğretimin ilk yıllarında okumayı öğrenen çocuk, 10–12 yaşlar arasında da okuma alışkanlığını kazanmalıdır. Bu dönemde edinilen okuma alışkanlığı çocuğun yetişkinlik dönemindeki okuma isteğinin temelini oluşturur.

Okuma etkinliğinin amacı, okunanı anlamaktır. Bir kimse, okuduğu bir metnin analiz ve sentezini yapabiliyorsa; metni yorumlayabiliyorsa; kendisine ait cümlelerle ifade edebiliyorsa, okuduğunu kavramış demektir. Okuma, alt ve üst bilişsel becerileri harekete geçiren bir etkinliktir. Eğitim sistemimizin geçmişten bu yana gerçekleştirmek istediği de budur. Yani öğrencinin bilişsel becerilerini harekete geçirmek ve onları inkişaf ettirmektir. Bunun için de onlarca karar alınmıştır. Bunların en sonuncusu, 2005 “Türkçe Öğretim Programı”dır. Adı geçen programda sadece beşinci sınıf öğrencileri için okuduğunu anlamayla ilgili 43 (kırk üç) adet kazanım yer almaktadır. Öğrencilerin, okuduğunu anlamayla ilgili bu kazanımlara ne ölçüde ulaştığı, merak konusu olmuştur.

Öğrencilerin, okuduklarını anlayabilmeleri için en az şu dört işlemi yerine getirmeleri gerekir. Bunlar; kelimeleri tanımak, anlamı kavramak, okunan metindeki fikirlere karşı en uygun tepkiyi göstermek, kazanılan fikirleri kullanmak ve uygulamaktır. Bir öğrenci, bir metni okuduktan sonra metinden edindiği fikri, benzer fikirlerle karşılaştırabilmeli, bilinmeyen kelimelerin anlamlarını sezgi yoluyla çıkarabilmeli, metin ve metin yazarı hakkında bir kanaata varabilmelidir.

2005 Türkçe Öğretim Program’ında, öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek amacıyla önce okuma kuralları üzerinde durulmaktadır. Bu

çerçevede okumaya hazırlık, okuma amacını belirleme, amaca uygun yöntem seçme, dikkatini yoğunlaştırma ile ilgili kazanımlar verilmektedir. Ardından öğrencilerin okuduklarını anlama ve anlamlandırma becerilerine ağırlık verilmektedir. Bu amaçla ön bilgilerini kullanma, görsellerden yararlanma, zihninde canlandırma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme gibi çeşitli zihinsel becerileri geliştirmeye dönük kazanımlar sıralanmaktadır. Ayrıca metin içi, metin dışı ve metinler arası anlam kurma, çeşitli tekniklerden yararlanarak söz varlığını geliştirme ile ilgili kazanımlar da mevcuttur.

Okuma becerisinin geliştirilmesinde ön bilgilerin kullanımının çok büyük bir önemi vardır. Okuduğunu anlama kazanımlarının pek çoğu ön bilgilerin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü “Hiçbir yazılı kaynak kendini ifade edici değildir. Okuyucu ön bilgilerini kullanarak onu çözmeye çalışır” (Akyol, 2005: 4). “Öğrenciler ön öğrenmeler yardımıyla yenilerini zihinde daha kolay yapılandırabilecek ve bildiklerini yeni ortamlarda kendine güven duyarak başkalarıyla paylaşabilecekler” (Göçer, 2008: 15). Gerek kelimelerin anlamlandırılmasında gerek yeni bilgilerin değerlendirilmesinde ön bilgiler mutlaka kullanılmalıdır. 2005 Programı’nda, okunan metinlerin anlamlandırılmasını esas alan birinci kazanım ile kelimelerin tanınmasını esas alan ikinci kazanım, ön bilgilerin harekete geçirilmesini gerekli kılmaktadır. “Kelimenin tanınması okuyucunun zihinsel sözlüğünü kullanarak anlamı belirlemesine fırsat tanımaktadır. Kelime anlamlandırılırken ön bilgi kesinlikle kullanılmaktadır” (Akyol, 2005: 3; Yıldız, 2006: 96). Okuma bir boyutuyla ön bilgilerin harekete geçirilmesi; “Okuyucunun, ön bilgilerini kullanarak karşılaştığı kaynaklardan (görsel, yazılı) öğrendiklerini/izlediklerini sentez ederek yeni bir düşünceye varmasıdır” (Akyol, 2005: 2). “Okuyucunun metni okuyup anlaması şimdiye kadar edindiği bilgi birikiminin yardımıyla gerçekleşmekte, diğer yandan da onun edebî tecrübelerine dayanmaktadır” (Yıldız, 2006:117). “Aynı şekilde metinlerin içerikleri de okuyucunun ön bilgisine ve o anki durumuna göre kişisel olarak farklı şekilde algılanmaktadır. Okuma esnasında kişisel tecrübeler hatırlanmakta, okuyucunun kendi anlayışı, sübjektif düşüncesi metnin yorumunu geliştirmektedir” (Yıldız, 2006:117).

Ön bilgilerin kullanımını gerektiren daha pek çok kazanım mevcuttur. Bunlardan biri “başlıktan hareketle metnin içeriğini tahmin etmek”, bir diğeri ise “görsellerden yararlanarak içeriği tahmin etmek” kazanımlarıdır. Bu iki kazanımı gerçekleştirmek için ön (edinilmiş) bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü öğrenci “okuma sırasında ön bilgilerini, deneyimlerini ve muhakeme becerilerini kullanarak, metinde sunulan görseller ve diğer kavramlardan da yararlanarak yeniden anlam kurma durumundadır” (Akyol, 2005: 3). Aynı şekilde “bir okuma parçasının başlığı düğün ise ister istemez,

yazılı metinde geçmese bile okuyucu düşün ile ilgili değişik durumlar hatırlayacak ve onları okuduğu metinde anlam kurmada kullanacaktır” (Akyol, 2005: 4). Görsel okuma yeteneğine sahip olan öğrenci görsellerden hareketle metnin içeriğini daha kolay tahmin eder.

Noktalama işaretlerinin doğru kullanımı, anlamayı kolaylaştıran başka bir unsurdur. Virgülün yanlış yerde kullanılması veya olması gereken yerde kullanılmaması yanlış anlamaya kapı açması kuvvetle muhtemeldir. Anlamayı sağlayan başka bir etken ise cümle ve paragrafların anlaşılması, paragraflar arasındaki anlam ilişkilerinin kurulması, bu anlam ilişkisinden hareketle metnin bütününe hâkim olunmasıdır. Metnin bütününden çıkarılan anlamın geçmiş yaşantılarla ilişkilendirilmesi ve gerekli derslerin çıkarılması anlamının varacağı nihai noktadır.

Okuduğunu anlamamanın bir göstergesi de okuduğu metinde dile getirilen sorunları bulmak ve bu sorunlara farklı çözüm önerileri getirmektir. Okuma ve okuduğunu anlama bir süreçtir. “Bu süreçte değerlendirme, muhakeme etme, problem çözme, hayal etme gibi ögeler yer almaktadır” (Akyol, 2005: 3).

Okunanları anlamamanın yollarından biri de notlar almak ve metinlerin özetlerini çıkarmaktır. Akyol’a (2007: 28) göre iyi okuyucu, aldığı notları kullanarak özetlemeler yapandır. Özet çıkarılırken kullanılan kelimeler ve ifadeler öğrenciye ait olmalıdır. Bu vesileyle öğrenme ve hatırlama daha kolay olacaktır. Olaya dayalı metinlerde hikâye unsurlarını bulmak ve 5N 1K sorularını cevaplandırmak da metinlerin anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca metnin ana fikrini bulma, ana fikri destekleyen yardımcı fikirleri tespit etme, verilen örneklerin konuya uygunluğunu görebilme de anlamayı sağlayan önemli etkenlerdir.

Okuduğunu anlamamanın, öğrencinin akademik başarısında büyük bir etkisi olduğu şüphesizdir. Yukarıda saydığımız becerileri edinen bir öğrenci okuduğunu anlama yeterliliğini kazanmış demektir. Bu çalışmada öğrencilerin, okuduğunu anlama becerisini kazanıp kazanmaması test edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın temel problemi şu soru cümlesi ile ifade edilebilir: İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamayla ilgili kazanımlara ulaşma düzeyi hangi seviyededir? Bu temel problem kapsamında aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır:

1. İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin, okuduğunu anlamayla ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri hangi seviyededir?
2. Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin, okuduğunu anlamayla ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri nedir?

3. Kız ve erkek öğrencilerin okuduğunu anlamaya ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri nedir?

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara'nın merkez ilçelerinde öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Çankaya Namık Kemal İlköğretim Okulu, Yenimahalle Kent Kooperatif İlköğretim Okulu, Yenimahalle Emin Sağlamer İlköğretim Okulu ve Sincan Cumhuriyet İlköğretim Okulunda okuyan üç yüz öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama amacıyla aşağıda sıralanan araçlar kullanılmıştır:

1. Okuma metinleri
2. Resimler
3. Geçmiş yıllarda yapılan muhtelif sınavlardan alınan kısa metinler
4. İlk üç maddede belirtilen araçlardan hareketle hazırlanan okuduğunu anlama ölçeği

Verilerin Toplanması

Veriler Çankaya Namık Kemal İlköğretim Okulu, Yenimahalle Kent Kooperatif İlköğretim Okulu, Yenimahalle Emin Sağlamer İlköğretim Okulu ve Sincan Cumhuriyet İlköğretim Okulunda okuyan beşinci sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. Verilerin toplanması için 102 sorudan oluşan okuduğunu anlama ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS paket programından yararlanılmıştır.

Öğrencilerin her bir kazanımdaki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla sorulara verilen doğru-yanlış cevapların aritmetik ortalamalarına bakılmıştır. Öğrencilerin, cinsiyet bağımlı değişkenine göre başarı sıralamalarını belirleme için istatistik işlemlerinden *t testi* kullanılmıştır. Öğrencilerin, sosyoekonomik düzeylerine göre başarı sıralamalarını belirlemek için istatistik işlemlerinden *varyans analizi* kullanılmıştır. Gruplar arasındaki anlam farkını belirlemek için de *scheffe karşılaştırma testi* kullanılmıştır.

BULGULAR

İlk üç tabloda ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamaya ilgili kazanımlara ulaşma düzeylerine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 1: 1–12 arası kazanımlara ilişkin bulgular

Kazanımlar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	f	%	f	%	F	%
k1	267,6	89,2	32,4	10,8	300	100
k2	264	87,96	36	12,03	300	100
k3	266,3	88,8	33,6	11,2	300	100
k4	251,3	83,76	48,6	16,2	300	100
k5	244,7	81,57	55,3	18,43	300	100
k6	272	90,57	28	9,33	300	100
k7	255	85	45	15	300	100
k8	264	88	36	12	300	100
k9	256,6	85,56	43,3	14,43	300	100
k10	258	86	42	14	300	100
k11	254,4	84,8	45,6	15,2	300	100
k12	263,4	87,86	36,6	12,13	300	100

Birinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 89,2; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 10,8'dir. İkinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 87,96; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 12,03'tür. Üçüncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 88,8; yanlış cevap verenlerin oranı % 11,2'dir. Dördüncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 83,76; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 16,2'dir. Beşinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 81,57; yanlış verenlerin oranı ise % 18,43'tür. Altıncı kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 90,57; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 9,33'tür. Yedinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 85; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 15'tir. Sekizinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 88; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 12'dir. Dokuzuncu kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 85,56; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 14,43'tür. Onuncu kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 86; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 14'tür. On birinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 84,8; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 15,2'dir. On ikinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 87,86; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 12,13'tür.

Tablo 2: 13–23 arası kazanımlara ilişkin bulgular

Kazanımlar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
k13	268,6	89,53	31,3	10,46	300	100
k14	235,6	78,53	64,3	21,43	300	100
k15	243,6	81,23	56,3	18,86	300	100
k16	253,3	84,43	46,6	15,56	300	100
k17	258,3	86,13	41,6	13,87	300	100
k18	241,67	80,53	58,3	19,47	300	100
k19	259,3	86,46	40,6	13,53	300	100
k20	236,3	78,8	63,6	21,2	300	100
k21	245,3	81,76	54,6	18,23	300	100
k22	241,67	80,53	58,33	19,46	300	100
k23	223,4	75	76,6	25	300	100

On üçüncü kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 89,53; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 10,46'dır. On dördüncü kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 78,53; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 21,43'tür. On beşinci kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 81,23; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 18,86'dır. On altıncı kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 84,43; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 15,56'dır. On yedinci kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 86,13; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 13,87'dir. On sekizinci kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 80,53; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 19,47'dir. On dokuzuncu kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 13,53'tür. Yirminci kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 78,8; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 21,2'dir. Yirmi birinci kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 81,76; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 18,23'tür. Yirmi ikinci kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 80,53; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 19,46'dır. Yirmi üçüncü kazanımı doğru cevaplandırانların oranı % 75; yanlış cevap verenlerin oranı ise % 25'tir.

Tablo 3: 24–34 arası kazanımlara ilişkin bulgular

Kazanımlar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	f	%	f	%	F	%
k24	263	88	37	12	300	100
k25	242	81,6	58	19,4	300	100
k26	254,3	84,8	45,6	15,2	300	100
k27	244,6	81,2	55,3	18,8	300	100
k28	235	78,3	65	21,7	300	100
k29	258,5	87,3	41,5	12,6	300	100
k30	244,3	81,46	56,6	18,53	300	100
k31	253,6	84,56	46,3	15,43	300	100
k32	242,3	80,76	57,6	19,23	300	100
k33	239,3	79,8	60,6	20,2	300	100
k34	262	87,3	38	12,6	300	100

Yirmi dördüncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 88; yanlış cevap verenlerin oranı da % 12'dir. Yirmi beşinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 81,6; yanlış cevap verenlerin oranı da % 19,4'tür. Yirmi altıncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 84,8; yanlış cevap verenlerin oranı da % 15,2'dir. Yirmi yedinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 81,2; yanlış cevap verenlerin oranı da % 18,8'dir. Yirmi sekizinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 78,3; yanlış cevap verenlerin oranı da % 21,6'dır. Yirmi dokuzuncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 87,3; yanlış cevap verenlerin oranı da % 12,6'dır. Otuzuncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 81,46; yanlış cevap verenlerin oranı da % 18,53'tür. Otuz birinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 84,56; yanlış cevap verenlerin oranı da % 15,43'tür. Otuz ikinci kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 80,76; yanlış cevap verenlerin oranı da % 19,23'tür. Otuz üçüncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 79,8; yanlış cevap verenlerin oranı da % 20,2'dir. Otuz dördüncü kazanımı doğru cevaplandıranların oranı % 87,3; yanlış cevap verenlerin oranı da % 12,6'dır.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin cinsiyet bağımsız değişkenine göre okuduğunu anlama ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri. Yapılan t testi sonuçlarına göre;

Tablo 4: Cinsiyet değişkeninin 1-12. kazanımlarındaki anlamlılık düzeyi

Kazanımlar	Kız		Erkek		t	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
k1	2,74	,450	2,58	,725	2,219	.000
k2	2,77	,492	2,50	,758	3,681	.000
k3	2,74	,506	2,57	,606	2,656	.000
k4	2,57	,594	2,43	,633	2,067	.075
k5	2,49	,701	2,39	,654	1,312	.785
k6	2,80	,411	2,62	,660	2,822	.000
k7	2,51	,578	2,33	,637	2,575	.176
k8	2,74	,506	2,53	,673	2,974	.000
k9	2,64	,625	2,48	,703	1,984	.007
k10	2,60	,599	2,55	,608	,843	.437
k11	2,60	,621	2,47	,639	1,747	.060
k12	2,68	,518	2,58	,570	1,613	.011

Birinci, ikinci, üçüncü, altıncı, sekizinci, dokuzuncu ve on ikinci kazanımlar kızlar lehine anlamlı bulunmuşken dördüncü, beşinci, yedinci, onuncu ve on birinci kazanımlarda, farklı cinsiyetteki öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 5: Cinsiyet değişkeninin 13-23. kazanımlarındaki anlamlılık düzeyi

Kazanımlar	Kız		Erkek		T	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
k13	2,76	,485	2,61	,644	2,292	.000
k14	2,45	,699	2,25	,749	2,373	.871
k15	2,54	,649	2,32	,711	2,699	.116
k16	2,58	,624	2,47	,632	1,556	.320
k17	2,63	,582	2,53	,632	1,504	.060
k18	2,52	,764	2,30	,761	2,434	.650
k19	2,66	,587	2,52	,673	1,902	.008
k20	2,47	,641	2,24	,770	2,794	.061
k21	2,56	,617	2,34	,695	2,907	.048
k22	2,52	,651	2,30	,785	2,735	.008
k23	2,31	,736	2,15	,716	1,870	.147

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi

Tablo 5'teki verilere göre on üçüncü, on dokuzuncu, yirmi birinci ve yirmi ikinci kazanımlar kızların lehine anlamlı olarak bulunmuştur. On dördüncü, on beşinci, on altıncı, on yedinci, on sekizinci, yirminci ve yirmi üçüncü kazanımlarda ise farklı cinsiyetteki öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 6: Cinsiyet değişkeninin 24-34. kazanımlarındaki anlamlılık düzeyi

Kazanımlar	Kız (N=151)		Erkek (N=140)		T	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
k24	2,69	,529	2,55	,654	2,160	.002
k25	2,36	,709	2,64	,630	-1,318	.297
k26	2,69	,559	2,44	,701	2,541	.000
k27	2,44	,665	2,45	,682	-1,136	.866
k28	2,33	,763	2,35	,735	-,258	.852
k29	2,61	,520	2,55	,565	,886	.182
k30	2,53	,619	2,34	,829	2,219	.000
k31	2,50	,609	2,56	,629	-,752	.805
k32	2,45	,743	2,35	,780	,699	.130
k33	2,43	,506	2,57	,606	,849	.698
k34	2,69	,553	2,54	,739	2,013	.000

Tablo 6'da yirmi dördüncü, yirmi altıncı, otuzuncu ve otuz dördüncü kazanımlarda, farklı cinsiyetteki öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu fark, kızlarla erkekler arasında kızların lehine anlamlı bulunmuştur.

Yirmi beşinci, yirmi yedinci, yirmi sekizinci, yirmi dokuzuncu otuz birinci, otuz ikinci ve otuz üçüncü kazanımlarda farklı cinsiyetteki öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyoekonomik durumlarına göre Okuduğunu anlama ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri. Yapılan varyans analizi ve Scheffe testi sonuçlarına göre;

Tablo 7: Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin 1-12. kazanımlara ilişkin verileri

Kaz.	Alt (N=74)		Orta (N=133)		Üst (N=93)		Toplam (N=300)		F	P	Fark Scheffe
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S			
k1	2,4324	,7417	2,7632	,5207	2,7097	,5581	2,6650	,6067	7,764	.001	1-2/1-3
k2	2,4459	,7610	2,7068	,61277	2,6989	,58579	2,6400	,6520	4,455	.012	1-2/1-3
k3	2,4459	.012	2,7444	,55941	2,7204	,45122	2,6633	,56366	7,684	.001	1-2/1-3
k4	2,2432	,69855	2,5752	,58224	2,6183	,53871	2,5067	,61744	9,595	.000	1-2/1-3
k5	2,2973	,73521	2,4789	,66845	2,5161	,63610	2,4457	,67913	2,450	.088	-
k6	2,5000	,74485	2,7820	,44955	2,8032	,47192	2,7190	,55591	8,022	.000	1-2/1-3
k7	2,1486	,71544	2,5526	,55139	2,4677	,54577	2,4267	,61445	11,307	.000	1-2/1-3
k8	2,4865	,66710	2,7143	,58480	2,6559	,56134	2,6400	,60411	3,484	.032	1-2
k9	2,3108	,82637	2,6090	,61342	2,7097	,54335	2,5667	,66861	8,188	.000	1-2/1-3
k10	2,3649	,73231	2,6466	,52506	2,6559	,56134	2,5800	,60400	6,466	.002	1-2/1-3
k11	2,2703	,72711	2,6316	,64519	2,6344	,56693	2,5433	,66049	8,835	.000	1-2/1-3
k12	2,5405	,60112	2,6729	,52960	2,6559	,52117	2,6350	,54645	1,499	.225	-

Beşinci ve on ikinci kazanımlar dışındaki kazanımlarda gruplar arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu fark birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, altıncı, yedinci, dokuzuncu, onuncu ve on birinci kazanımlarda üst sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında üstün lehine, orta sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında ortanın lehine anlamlı bulunmuştur. Sekizinci kazanımda ise sadece orta sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Beşinci ve on ikinci kazanımlarda, sosyoekonomik düzeyleri farklı öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi

Tablo 8: Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin 1-12. kazanımlara ilişkin verileri

Kaz.	Alt (N=74)		Orta (N=133)		Üst (N=93)		Toplam (N=300)		F	P	Fark Scheffe
	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s			
k13	2,5405	,72507	2,7368	,49074	2,7312	,53446	2,6867	,57410	3,232	.041	-
k14	2,2703	,76386	2,3286	,72107	2,4495	,71363	2,3517	,73044	1,363	.258	-
k15	2,2568	,75961	2,4789	,65702	2,5161	,65297	2,4357	,68804	3,457	.033	-
k16	2,3243	,74223	2,6015	,57656	2,6022	,57369	2,5333	,62998	5,571	.004	1-2/1-3
k17	2,3378	,76350	2,6391	,52712	2,6989	,52719	2,5833	,60906	8,666	.000	1-2/1-3
k18	2,2027	,92128	2,4286	,72075	2,5699	,66591	2,4167	,76922	4,845	.008	1-3
k19	2,3243	,77827	2,7143	,53046	2,6344	,58579	2,5933	,63453	9,807	.000	1-2/1-3
k20	2,2162	,78112	2,4286	,66613	2,3871	,72280	2,3633	,71626	2,181	.115	-
k21	2,3514	,69109	2,4812	,64669	2,4946	,66958	2,4533	,66531	1,166	.313	-
k22	2,1486	,82233	2,4887	,70299	2,5269	,63574	2,4167	,72904	6,982	.001	1-2/1-3
k23	2,1216	,79300	2,3120	,67868	2,2097	,74207	2,2333	,72961	1,698	.185	-

On altı, on yedi, on sekiz, on dokuz ve yirmi ikinci kazanımlarda gruplar arasında anlamlı farklılık görülmektedir. On altıncı, on yedinci, on dokuzuncu ve yirmi ikinci kazanımlarda üst sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında üstün düzey lehine, orta sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında ortanın lehine anlamlı fark bulunmuştur.

On sekizinci kazanımda ise üst sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında üstün lehine anlamlı fark bulunmuştur.

On üç, on dört, on beş, yirmi, yirmi bir ve yirmi üçüncü kazanımlarda, sosyoekonomik düzeyleri farklı olan öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 9: Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin 24-34. kazanımlara ilişkin verileri

Kaz.	Alt (N=74)		Orta (N=133)		Üst (N=93)		Toplam (N=300)		F	P	Fark Scheffe
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S			
k24	2,6351	,53824	2,6767	,59733	2,5430	,64123	2,6250	,59839	1,383	.252	-
k25	2,3581	,75634	2,4098	,66240	2,4677	,61594	2,4150	,67215	,554	.575	-
k26	2,4459	,64409	2,5263	,62254	2,6452	,65350	2,5433	,63991	2,097	.125	-
k27	2,2568	,70343	2,4150	,68440	2,6398	,58219	2,4457	,67295	7,210	.001	1-2/1-3
k28	2,2027	,81054	2,3609	,75967	2,4409	,66696	2,3467	,74835	2,146	.119	-
k29	2,4662	,61561	2,6466	,50670	2,5914	,52101	2,5850	,54276	2,665	.071	-
k30	2,2838	,76785	2,4361	,79156	2,5806	,59568	2,4433	,73616	3,417	.034	1-3
k31	2,3784	,73471	2,5789	,55337	2,6022	,59234	2,5367	,61909	3,299	.038	-
k32	2,3108	,75717	2,4436	,65613	2,4839	,61878	2,4233	,67253	1,478	.230	-
k33	2,2568	,84498	2,4812	,69196	2,3763	,77899	2,3933	,76194	2,112	.123	-
k34	2,3919	,79066	2,6917	,56649	2,6989	,62180	2,6200	,65602	6,146	.002	1-2/1-3

Yirmi yedi, otuz ve otuz dördüncü kazanımlarda gruplar arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu fark yirmi yedinci ve otuz dördüncü kazanımda üst sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında üstün lehine, orta sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında ortanın lehine anlamlı bulunmuştur.

Otuzuncu kazanımda üst sosyoekonomik düzeyle alt sosyoekonomik düzey arasında üstün lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Yirmi dört, yirmi beş, yirmi altı, yirmi sekiz, yirmi dokuz, otuz bir, otuz iki ve otuz üçüncü kazanımlarda sosyoekonomik düzeyleri farklı olan öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablolardaki verilere bakıldığında otuz dört kazanımdan on üçü orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler lehine; yirmi biri üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler lehine anlamlı farklılık oluşturacak şekilde sonuçlanmıştır. Çıkan sonuçlara göre gruplar arasındaki başarı sıralaması üst (%=87,73), orta (%=87,18) ve alt (%=79,56) sosyoekonomik düzey şeklindedir. Üst ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin başarı ortalamalarının birbirlerine çok yakın olması da dikkat çekicidir.

TARTIŞMA

Tablo 1, 2 ve 3'te bütün öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerine bakılmıştır. Tablolardaki verilere göre bütün kazanımların başarı düzeyinde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. En yüksek başarının gerçekleştiği kazanım altıncı kazanım; başarının en düşük olduğu kazanım ise yirmi üçüncü kazanımdır. Altıncı kazanımdaki başarı düzeyi % 90,57; yirmi üçüncü kazanımdaki başarı düzeyi ise % 75 şeklinde gerçekleşmiştir.

Öğrencilerin en çok başarılı oldukları altıncı kazanımı ölçen soruların üçü de çoktan seçmeli sorulardır. Bu tipteki soruları cevaplandırmak için yapılacak tek şey verilen şıklar içerisinde en uygun olanı işaretlemek olacaktır. *Çoktan seçmeli testlerin, kişinin bildiklerini belli bir düzen içerisinde ve dil kurallarına göre açıkça ifade etme becerisini kullanmaması* (Özbay, 1997: 14) da başarı oranını arttırmıştır. Başarının düşük olarak gerçekleştiği otuz üçüncü kazanımı ölçen sorular ise açık uçlu sorulardır. Açık uçlu sorularda öğrencinin, anladığını belirtmesinin yanı sıra yazma etkinliğini de kullanması gerekir. Yukarıda, Özbay'ın ifade ettiği becerinin bu tür testlerde kullanılması zorunlu olduğu için yazma becerisinden yoksun olan veya yazmaktan hoşlanmayan öğrenci, doğru cevabı bilse bile cevap vermekten kaçınacaktır. Yirmi üçüncü kazanımdaki başarı düşüklüğünün bir sebebi bu isteksizlik olabilir.

Tablo 4, 5 ve 6'da kız ve erkek öğrencilerin başarı düzeylerine bakılmıştır. Toplam 34 kazanımın on beşi kızlar lehine anlamlılık arz ederken dört tanesi anlamlı farklılık oluşturamayacak şekilde erkek öğrenciler lehine bulunmuştur. Geriye kalan 15 kazanımda kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılı oldukları halde, bu başarı fark oluşturacak kadar anlamlı değildir.

Bu çalışmada olduğu gibi aşağıda verilen çalışmalarda da kız öğrencilerin daha başarılı oldukları tespit edilmiştir:

Anılan (1998) tarafından ilköğretim beşinci sınıflara uygulanan okuduğunu anlama testi de kız öğrencilerin lehine sonuçlanmıştır. Uygulanan 30 soruluk test sonucunda, kız öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 16.18$); erkek öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 15.26$) olarak bulunmuştur.

Dil gelişimi açısından kızların erkeklerden daha ileride olduğunu ifade eden Akçamete (1990), ilkokul sıralarında erkeklerin kızlardan daha çok okuma güçlükleriyle karşılaştıklarını belirtmiş.

Ayrıca kızların, dil gelişiminde konuşma süresi, konuşmalarda kullanılan kelime çeşidi, sağlam bir cümle yapısı gibi değişkenlerde erkeklere oranla daha başarılı oldukları savunulmaktadır (McCarty,1953; Temur, 2006).

İlköğretim birinci kademe düzeyinde, okuma becerileriyle ilgili yapılan başka bir araştırmada (Brooks, 1936) kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılı bulunmuş olmalarına rağmen bu başarı kız ve erkek öğrencilerin okuma becerileri arasında anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olmalarının sebebini araştırmacılar, farklı sebeplerde aramışlar: Sidekli (2006), kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olmalarının sebebini, kızların daha fazla sorumluluk sahibi olmasına, erkek öğrencilerin oyun aktivitelerinin büyük bölümünü ev dışında; kızların ise aksine ev içersinde gerçekleştirmelerine; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla derslerine çalışma sorumluluğu duyduklarına, dolayısıyla daha fazla okuduklarına bağlamaktadır. Bacanlı ise (2000), olgunlaşmanın zihin gelişimi üzerinde etkisi olduğunu, erken olgunlaşmanın zihin gelişimini hızlandırdığını ve olgunlaştıkça zihin gelişiminde ilerleme olduğunu söylemektedir. Bu olgunlaşma bedenî olan olgunlaşmadır. Yani fizikî olgunlaşma ne kadar hızlı olursa zihni olgunlaşma da o kadar hızlı olacaktır. Akyol da (2005: 31) fiziksel gelişimi, çocukların zihinsel gelişimlerini etkilediği için oldukça önemli görmektedir. Kız öğrencilerin, okuma yeteneğinin gelişimi açısından erkek öğrencilere göre daha iyi olmalarını bazı araştırmalar, kızların dil yeteneklerinin erken gelişimine bağlamaktadırlar (Güneş, 1997: 245; Özbay, 2007: 9)

Fizikî olgunlaşmayı cinsiyete göre değerlendirirsek, kızların erkeklerden daha hızlı olgunlaştığını söyleyebiliriz. “Fiziksel gelişim çocukların sosyal ve zihinsel gelişimlerini de etkilediği için oldukça önemlidir” (Akyol, 2005: 31). Kızlardaki bu fizikî olgunlaşma, beraberinde zihinsel olgunlaşmayı da getirir.

Yukarıda sıralanan iddiaların aksine Akyol (2005: 20), cinsiyetin dil gelişiminde belirleyici bir faktör olmadığını belirtmektedir.

Sosyoekonomik düzeyleri farklı öğrencilerin kazanımlara ilişkin verilerine bakıldığında sosyoekonomik düzeyin, okuduğunu anlamada etkili olduğunu görüyoruz. “Ailenin sosyoekonomik düzeyi çocuğun dil becerilerinin yanında, zekânın gelişiminde de önemli rol oynamaktadır. Diğer bir deyişle çocuğun, içinde bulunduğu sosyoekonomik düzeyin, sosyal, kültürel ve eğitim koşulların, dil becerisini ve zekâ düzeyini etkilemesi söz konusudur. Ailenin ekonomik geliri arttıkça çocuğun okul başarısı da artmaktadır” (Şengönül: 1995).

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi

Çocukların dil becerileri, içinde doğup büyüdüğü aile ortamı ve sosyoekonomik ve kültürel bir çevrede gelişir. Geçmişte yapılan birçok araştırmada, dil becerilerin gelişiminde, sosyoekonomik ve kültürel çevrenin etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Brenstain: 1961). Günümüzde de, ailenin ve toplumun sosyoekonomik düzeyinin, kültürel özelliklerinin, yaşam biçiminin çocuğun dil gelişimi üzerinde etkili olduğu kabul görmektedir.

Aynı şekilde, Avcıoğlu'nun (2000) yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyoekonomik düzeylerine göre, okuduğunu anlama düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Coşkun (2002b) ise, lise ikinci sınıf öğrencilerinin sessiz okuma hızları ve okuduğunu anlama düzeyleri üzerinde yaptığı araştırmada, bazı sosyoekonomik faktörlerin ve öğrencinin çalışma ortamına ilişkin bazı faktörlerin öğrencilerin okuma hızı ve anlama düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturduğunu göstermiştir.

Zihin gelişiminin, kişinin geçirdiği yaşantılarla hızlanabileceğini belirten Bacanlı (2000), "gündelik hayatta çocuğuna oyuncak alan anne-baba, ona yaşantı zenginliği sağlamaya, böylece zihin gelişimine yardımcı olmaya çalışıyordur. Genel olarak yaşantı zenginliğinin zihin gelişimini etkilediği kabul edilmektedir." diyor.

Çocukların dil gelişimini farklı sebeplere bağlayan Temur (2006), bu sebeplerin, kültür farklılığı ve zekâ yani kişisel ve sosyal faktörler olduğunu, bu faktörlerin bireye dil gelişimi açısından önemli katkılar sağladığını belirtmektedir.

Sosyoekonomik düzeyin on sekizinci aydan itibaren çocuğun dil gelişimini etkilediği tespit edilmiş, daha iyi ortamlarda yetişen çocukların daha zengin kelime hazinesi ve daha sağlam cümle yapısına sahip olduğu izlenmiştir (Çelen, 1993: 83; Özbay, 2007: 31).

Kişi belli bir kültür düzeyinde eğitildiği için, içinde bulunduğu çevrenin varlığı çok önemlidir. Okuma eğitiminin gelişiminde aile bireylerinin önemli katkısı vardır. Aile içindeki bireylerin kültür düzeyleri, okuma alışkanlıkları çocuk üzerinde etki bırakır. "Okuma yazmanın oluşumu ve aile ilişkisi üzerinde bir dizi araştırma yapılmıştır. Günümüzde bu çalışmaların temel ilkesi, ailelerin kim oldukları değil çocukların eğitiminde neler yapabilecekleri üzerine kuruludur" (Wels, 1985; Akyol, 2005: 16).

Yukarıda sıralanan farklı araştırma sonuçlarından ve değerlendirmelerden anlaşılıyor ki çevre ve ailenin sosyoekonomik durumunun yüksek olması; ailelerin, çocuklarına farklı değişkenler yardımıyla farklı öğrenme

imkânları sunması; okulların bulunduğu çevrelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeylerinin farklı olması; bireysel farklılıkların dikkate alınarak oluşturulmuş eğitim imkânlarının sağlanması öğrencinin dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Sonuç olarak: İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin, Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilen okuduğunu anlamaya ilgili kazanımlara ulaşma düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin bütün kazanımlara ulaşma düzeyindeki toplam başarı puanları % 84,56 şeklinde bulunmuştur. Sosyoekonomik düzeyde, başarı sıralaması üst sosyoekonomik, orta sosyoekonomik ve alt sosyoekonomik şeklinde tezahür etmiştir. Üst sosyoekonomik gruba giren öğrencilerin başarı ortalaması % 87,73; orta sosyoekonomik gruba giren öğrencilerin başarı ortalaması % 87,18; alt sosyoekonomik gruba giren öğrencilerin başarı ortalaması % 79,56 şeklinde ortaya çıkmıştır. Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Kızların başarı ortalaması % 87,70; erkeklerin başarı ortalaması ise % 83,21 şeklindedir.

Öğrencilere, okudukları metinleri anlamaları ve anlamlandırmaları için geçmiş yaşantılarından hareket etmeleri ve edinilmiş bilgilerini kullanmaları öğretilmelidir. Öğrencilerin daha önce edinmiş oldukları bilgilerini yeni öğrendikleri bilgilere transfer ederek bilişsel ve duyuşsal bilgi ve becerilerini üst bir noktaya taşımaları sağlanmalıdır.

Öğrencilerin, okuduklarını, zihinlerinde canlandırmaları için iyi bir görsel eğitime ve çoklu zekânın bir parçası olan görsel zekâ eğitimine ihtiyaçları vardır. Okuduklarını resmetmeleri ya da bir resmi tarif eder gibi okuduklarından anladıklarını anlatmaları sağlanmalıdır. Öğrencinin görsel algı kapasitesinin iyileştirilmesine gayret gösterilmelidir.

Okuduğunu anlamada kelime hazinesinin çok büyük bir etkisi vardır. Öğrencilerin kelime hazinesinin zenginleştirilmesinin yanı sıra, okudukları metinlerdeki kavramları ve kavramları tahminde bulunmalarını sağlayan ipuçlarını yakalama yolları öğretilmelidir.

Araştırmanın bulgularıyla doğrudan ilgili olmasa bile bulgulara dolaylı olarak etki eden ve becerilerin gelişimini olumsuz etkileyen çoktan seçmeli testler Türkçe dersinde bir ölçme aracı olarak kullanılmamalıdır. Çünkü Türkçe dersi bir beceri dersidir ve çoktan seçmeli testler bu becerilerin gelişmesine engeldir..

Bir yaşantı zenginliği olan sosyoekonomik durumun, okuduğunu anlama becerisi üzerinde etkisi olduğu için evlerde yaşatılmayan or-

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi

tam zenginliği mümkün olduğu kadar okullarda telafi edilmelidir. Öğrencilere, bilgilerini belli bir düzen içinde ve sistemli bir şekilde yazma beceri ve alışkanlığı kazandırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akçamete, G., (1990). “Üniversite Öğrencilerinin Okumalarının Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: XXII, Sayı: 2, s.735–754.
- Akyol, H. (2001). “İlköğretim Okulları 5. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Okuma Metinleriyle İlgili Soruların Analizi”, Eğitim Yönetimi, (26).
- Akyol, H., (2003). Türkçe Okuma Yazma Öğretimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Akyol, H., (2005). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akyol, H., (2007). İlköğretimde Türkçe Öğretimi. H. Akyol (Der.), Okuma (s 15 48) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Avcıoğlu, H., (2000). “İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Değerlendirilmesi”, Eğitim ve Bilim, Cilt, 25, Sayı: 115, s.10–17
- Bacanlı, H., (2000). Gelişim ve Öğrenme. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bekâr, Ü. (2005). İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanmalarında Ailenin Rolü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bernstain, B., (1961). “Social Structure, Language and Learning”, Educational Research, 3, 163-176.
- Brooks, T. D. (1936). Okumanın Tatbik Edilmiş Psikolojisi. (Çev. Rahmi İ. Kolçak). İstanbul.
- Coşkun, E. (2002b). Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Sessiz Okuma Hızları ve Okuduğunu Anlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, E., (2002a). “Lise Hızlı Okuma Teknikleri Öğretim Programı ve Uygulamalarının değerlendirilmesi”, Eğitim Araştırmaları. Sayı: 9, s.41-51.
- Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretim Programında Belirtilen Okuduğunu Anlamayla İlgili Kazanımlara Ulaşma Düzeyinin Belirlenmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dilbaz, B. (1988). İlkokul 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Türkçe Dersi Bilisel Alanla İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ömer Çiftçi & Fahri Temizyürek

- Göçer, A., (2008). Etkinlik Temelli İlkokuma ve Yazma Öğretimi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Öbzay, M. (1997). “Test Türü İmtihanların Türkçe Öğretimindeki Yeri”. Bilge, Kış, s.13–16
- Özçelik, D.A., (1987). Eğitim Programları ve Genel Öğretim Yöntemi. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayını.
- Şengöl, T. (1995). İzmir’de Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Başarısını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Temur, T. (2006). İlk Öğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Hazinelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yavuzer, H., (2001). Okul Çağı Çocuğu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldız, C., (2006). Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi, Ankara: PegemA Yayıncılık.

Ek-1: Araştırmada Kullanılan Kazanımların Listesi

Sıra No	Kazanımlar
1	Ön bilgilerini kullanarak okuduğunu anlamlandırır
2	Metinde verilen ipuçlarından hareketle, karşılaştığı yeni kelimelerin anlamlarını tahmin eder.
3	Okuduklarını zihninde canlandırır
4	Okuduklarında ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N 1K) sorularına cevap arar.
5	Okuduklarında duygusal ve abartılı öğeleri belirler ve sorgular.
6	Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri dikkate alarak okur
7	Önem belirten ifadeleri dikkate alarak okur
8	Okuduklarında karşılaştırmalar yapar
9	Okuduklarında sebep-sonuç ilişkileri kurar
10	Betimleyen ve tanımlayan ifadeleri dikkate alarak okur
11	Genel ve özel durumları bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.
12	Destekleyici ve açıklayıcı ifadeleri dikkate alarak okur.
13	Özetleyen ve sonuç bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.
14	Okuduklarında gerçek olanla hayal ürünü olanı ayırt eder.
15	Okuduğu metindeki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
16	Okuduklarının konusunu belirler.
17	Okuduğunun ana fikrini belirler.
18	Okuduklarında yardımcı fikirleri ve destekleyici ayrıntıları belirler.
19	Okuduğu şiirin ana duygusunu belirler.
20	Başlık ve içerik ilişkisini sorgular.
21	Metindeki anlamsal çelişkileri saptar.
22	Okuduklarından çıkarımlar yapar.
23	Metinde ortaya konan sorunları belirler ve onlara farklı çözümler bulur.
24	Metindeki düşüncelerle kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler.
25	Bir etkinliğin veya işin aşamalarını anlatan yönergeleri uygular.
26	Okuduklarıyla ilgili kendi yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.
27	Okuduğunu özetler.
28	Yazarın amacını belirler.
29	Okuduğunu anlamlandırmada görsellerden yararlanır.
30	Görsellerden yararlanarak içeriği tahmin eder.
31	Okuduklarında eksik bırakılan ve konuyla ilgisi olmayan bilgiyi fark eder.
32	Okuduklarındaki dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirler.
33	Verilen örneklerin konuya uygun olup olmadığını sorgular.
34	Metin içerisinde kalın, renkli, altı çizili vb. ifadelerin önemli noktaları vurguladığını bilerek okur.